

शेती शिवार

डिफ्युजरने तारली डाळिंब बाग

भरत घोटेकर
सिन्नर

दुष्काळाने सर्वत्र पडीक ओसाड जमिनी... पावसाच्या मिलनासाठी आतूर झालेली धरती आणि कोरड्याठाक पडलेल्या विहिरी... असे भयाण चित्र नाशिक जिल्ह्यातील सिन्नर तालुक्यात असतानाही मिठसागरे येथील परशराम त्र्यंबक कथले या शिक्षक असलेल्या शेतकऱ्याने 'डिफ्युजर' तंत्रज्ञानातून डाळिंब बागेला तारले आहे.

सिन्नर तालुक्यातील वडांगळी विद्यालयात शिक्षक असलेले परशराम कथले यांनी ३ एकर माळरानावर शेंद्री जातीच्या डाळिंबाची लागवड केली आहे. पाण्याची उपलब्धता पाहता त्यांनी यापूर्वी ठिबकचा आधार घेत पाणी देण्याची व्यवस्था केली होती. जानेवारी महिन्यात शेतातील विहिरीने तळ गाठल्यावर त्यांना बागेसाठी दररोज ३० हजार लिटर पाणी विकत घ्यावे लागे. चार महिन्यांपूर्वी त्यांनी डिफ्युजर तंत्रज्ञान वापरून पाणी देणे सुरू केल्याने प्रतिदिन केवळ १० हजार लिटर पाण्यावरच त्यांची गरज भागली आहे. प्रत्येक झाडाला दोन याप्रमाणे त्यांनी १००० झाडांना २ हजार 'डिफ्युजर' बसवले आहेत. या बागेची निगा राखताना श्रमाला अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाची जोड दिली आहे. ज्यामुळे कमी पाण्यातही ही बाग फुलवली असून प्रत्येक झाड डाळिंबांनी लगडलेले आहे.

परशराम कथले यांनी गेल्या सहा-सात महिन्यांपासून टँकरने पाणी विकत घेऊन बाग जगवण्यासाठी प्रयत्नांची पराकाष्ठा चालवली आहे.

पाणी देण्यासाठी ठिबक सिंचनच्या पुढे जाऊन त्यांनी 'डिफ्युजर' प्रणालीचा वापर करून डाळिंब बाग फुलविलो आहे. यामुळे बागेला पाण्याचा ताण बसला नाही. तसेच या प्रणालीमुळे ८० टक्के पाण्याची बचत झाल्याने दुष्काळाच्या कठीण प्रसंगावर मात करून बाग निव्वळ जगवणेच नाही तर त्यातून चांगले उत्पादन घेणेही सहज शक्य असल्याचे त्यांनी कृतीतून दाखवून दिले आहे. विशेष म्हणजे या प्रणालीचा वापर सुरू केल्यानंतर त्यांनी प्रतिदिन २० हजार लिटर पाण्याची बचत करताना पाण्यावर मोठ्याप्रमाणात खर्च होणारा पैसाही वाचवून आदर्श घालून दिला आहे.

काय आहे 'डिफ्युजर' प्रणाली

सिंरिक मटेरिअल वापरून खापराच्या भांड्यासम गोल डब्याच्या आकाराचे हे भांडे आहे. ज्याचा व्यास ६ आणि उंची ९ इंच आहे. त्याच्या तळाला ५ छिद्र असून जे पाणी आणि अन्नद्रव्य झाडाच्या मुळाला पोहोचवण्याचे काम करते. हे 'डिफ्युजर' जमिनीत गाडले जाते. वरच्या भागात ठिबक सिंचननळीला मायक्रो ट्यूब जोडून पाणी भांड्यात टाकले जाते.

तळाच्या छिद्रातून ते जमिनीत झाडाच्या मुळाशी पोहोचते. ठिबक सिंचनसाठी जेवढे पाणी लागते त्याच्या केवळ २० टक्के पाणी देऊन चांगले उत्पादन मिघते. या भांड्याचे आयुर्मान ३० वर्षांचे असून पाण्यातून दिल्या जाणाऱ्या खतांची मात्रा झाडांना लागू होते. या प्रणालीमुळे मजूर खर्च वाचतो, पाण्याची बचत होते. कमी पाण्यात फळांचा दर्जाही उत्तम राहतो. झाडाच्या

फांद्यासह जो डौलदार घेर तयार होतो त्याचा परिघ ही प्रणाली वापरण्यासाठी विचारात घेतला जातो. परिघाच्या आत १ फुटावर 'डिफ्युजर' भांडे जमिनीत गाडली जातात. एका झाडाच्या

» रोज २० हजार लिटर पाण्याची बचत

» एका पावसाच्या पाण्यावर तीन वर्षांचे नियोजन

» एक हजार झाडांसाठी दोन हजार डिफ्युजर

» फळ बागा वाचविण्यासाठी डिफ्युजर प्रणाली उपयुक्त

मुळाशी किमान दोन आणि कमाल चार 'डिफ्युजर' बसवले जातात.

तीन वर्षांचे नियोजन कमी पाऊस पडणाऱ्या भागातील शेतकऱ्यांना 'डिफ्युजर' प्रणाली वरदान आहे. ठिबकच्या माध्यमातून झाडाच्या मुळाशी पाणी दिले जात असले तरी उन्हाळ्यात त्याचा बाष्पीभवनाचा वेग कमालीचा वाढतो.

'डिफ्युजर'मुळे पाण्याची बचत होते. एका वर्षाच्या पावसावर तीन वर्षांचे नियोजन करता येते. दोन तास ठिबक चालू ठेवून झाडांना जेवढ्या पाण्याची गरज असते तेवढे पाणी देण्याची गरज नाही. 'डिफ्युजर'चा वापर केल्यास हे पाणी केवळ ४५ मिनिटे सुरू ठेवावे लागते.

विजय जोगळेकर, 'डिफ्युजर' निर्माते.

'डिफ्युजर'ने दिला आधार

'डिफ्युजर' बसवल्याने पाण्यावर होणाऱ्या खर्चात ८० टक्के बचत झाली आहे. मुळाशी पाणी आणि अन्नद्रव्ये पोहोचत असल्याने फळांची फुगवण उत्तम झाली असून किमान २५० ते ३०० ग्रॅम एका फळाचे वजन आहे. ज्यामुळे उत्पादनात भरघोस वाढ होणार आहे. बाग जगवण्यासाठी दीड लाखांहून अधिक रुपये पाण्यासाठी खर्च झाले आहेत.

परशराम कथले, शेतकरी, मिठसागरे

अधिक माहितीसाठी ९८२२५२३३०३